

Dr Ivan Arnautović

LJUDSKI RESURSI U BEZBEDNOSTI

Dr Ivan Arnautović

LJUDSKI RESURSI U BEZBEDNOSTI

Recenzenti:

Prof. dr Darko Marinković

Prof. dr Miodrag Komarčević

Izdavač:

Akademski misao, Beograd

Lektura i korektura

Višnja Aksić

Priprema za štampu

Vladica Milenković

Štampa:

Akademski misao, Beograd

Tiraž

100 primeraka

ISBN 978-86-7466-870-2

Mesto i godina izdavanja

Beograd, 2021.

Dr Ivan Arnautović

LJUDSKI RESURSI U BEZBEDNOSTI

AKADEMSKA MISAO

Beograd, 2021.

Sadržaj

1. UVODNE NAPOMENE.....	7
2. ODREĐIVANJE POJMA – RAZLIČITE DEFINICIJE LJUDSKIH RESURSA SA STANOVIŠTA BEZBEDNOSTI	11
3. LJUDSKI RESURSI U BEZBEDNOSTI KROZ ISTORIJU	17
4. METODE I TEHNIKE KOJE SE KORISTE U ISTRAŽIVANJU LJUDSKIH RESURSA U BEZBEDNOSTI	25
4. 1. Pojam metoda.....	25
4. 2. Faze naučnoistraživačkog postupka u ispitivanju ljudskih resursa....	27
4. 3. Metode i tehnike koje se koriste u istraživanju ljudskih resursa u bezbednosti.....	30
5. ETIČKI PRINCIPI I KODEKS LJUDSKIH RESURSA U BEZBEDNOSTI	41
6. LJUDSKI RESURSI U BEZBEDNOSTI KROZ PRIZMU INFORMATIČKIH TEHNOLOGIJA.....	47
6. 1. Uvodne napomene – nove tehnologije, nova znanja, novi načini učenja	47
6. 2. Znanje i informacije u obrazovnom profilu ljudskih resursa u bezbednosti.....	49
6. 3. Klasične i elektronske metode učenja – protivnici ili saveznici.....	54
7. PRAVNI OKVIR LJUDSKIH PRAVA I DRUŠTVENE ULOGE I FUNKCIJA LJUDSKIH RESURSA U SISTEMU BEZBEDNOSTI	61
8. OPŠTA PREDSTAVA O KADROVIMA – LJUDSKIM RESURSIMA U SISTEMU BEZBEDNOSTI (OD ALEKSE ŽUNIĆA DO DŽEJMSA BONDA)	67
9. VREDNOVANJE RADA LJUDSKIH RESURSA U SISTEMU BEZBEDNOSTI.....	73
10. CILJEVI MENADŽMENTA LJUDSKIH RESURSA U BEZBEDNOSTI.....	79
11. SPECIFIČNO TRŽIŠTE LJUDSKIH RESURSA U SISTEMU BEZBEDNOSTI....	85
12. GLOBALNA EKONOMIJA VS. NACIONALNI SUVERENITET – STARA PITANJA I NOVA ZNANJA.....	89
12. 1. Generatori globalizacije i globalizacija kao generator promena	93
12. 2. Suverenitet – deo ili antipod globalizacije?	98

13. OD STANOVNIŠTVA DO LJUDSKIH RESURSA	103
13. 1. Stanovništvo kao potencijalni izvor socijalne energije	106
13. 2. Stanovništvo – od podanika do slobodnih građana	111
13. 3. Ka novom, humanističkom pristupu stanovništvu.....	117
14. INTELEKTUALNA SVOJINA – NOVI IZAZOVI ZA LJUDSKE RESURSE U BEZBEDNOSTI	121
15. FLEKSIBILNI MODELI ZAPOŠLJAVANJA I BEZBEDNOST	125
16. NEKA OTVORENA PITANJA I IZAZOVI KOJI UTIČU NA PROMENE U STRUKTURI I FUNKCIJAMA LJUDSKIH RESURSA U SISTEMU BEZBEDNOSTI	131
Literatura.....	136
Izvodi iz recenzija	138

---

1. UVODNE NAPOMENE

Vreme u kom živimo donelo je čitav niz novina, koje su u velikoj meri promenile naš svet, našu sliku sveta, čiji smo savremenici i tvorci, ali promenio se i sistem individualnih i društvenih vrednosti i način našeg života. Naravno, kod takve konstatacije ne može da se ne naznači kako promene u društvu, u načinu života, društvenim odnosima, u svim aspektima našeg svakodnevnog života nisu samo karakteristika savremenog doba. Naime, nesporna je i dobro poznata činjenica da su se promene događale i u drugim društvima, u drugim oblicima ekonomskog i političkog uređenja upravo zato što je svaki pojedinac, ali i društvo u celini, jedan promenljivi, dinamični, razvojni sistem.

Ono u čemu je suštinska razlika jeste dinamika promena. Naime, gotovo da se ne može pronaći neki prethodni istorijski period u kom je dinamika kretanja i promena bila makar na približnom nivou. I kada su se događale, promene nisu imale kontinuitet. Vreme čiji smo svedoci upravo odlikuju izuzetno dinamične promene ili, tačnije rečeno, dinamika razvoja i napredovanja. U proteklih nekoliko vekova dogodilo se više promena nego vekovima unazad. Istovremeno je pokrenuta prava lavina promena u prirodnim i društvenim naukama otkrićem zakonitosti prirode, kao i unapređivanjem mehanizama za uspešno i efikasno upravljanje društvenim promenama, za dobrobit društva u celini. Naravno, taj dinamični razvoj otvorio je istovremeno i čitav niz nedoumica i nerešenih pitanja. U celini posmatrana, višestruko je uvećana moć ljudskih ruku i uma da stvaraju sve veće količine materijalnih dobara, da unapređuju postojeće i razvijaju nove mašine i tehnologije, saobraćajna i sredstava komunikacija, nove oblasti proizvodnje. I pored svih problema, protivurečnosti, radikalnih konflikata, velikih razlika između bogatih i siromašnih, ipak se u celini može reći da je ovo vreme progresa. U svakom slučaju, društvo raspolaže sredstvima i alatima da unapređuje proizvodnju, ali i da razvija društveni poredak u kom će za svakoga biti slobode, pravde i dostojanstva.

Napred navedeni stavovi neizbežno nas usmeravaju ka traganju za odgovorom na jedno suštinsko, istorijsko i aktuelno pitanje – pitanje izvora ogromne stvaralačke snage koja je sve to kreirala, za korist i blagodet ljudi.

Taj odgovor je važan jer nas samo on vodi ka odgovoru na drugo, kontrapitanje – o izvorima te, takođe ogromne, ali rušilačke snage, koja u određenom momentu izgubi razum i sve ljudske obzire i poruši sve ono što su generacije stvarale stotinama ili hiljadama godina.

Odgovor na ovo suštinski značajno pitanje naizgled je jasan, vidljiv i prepoznatljiv na pojavnj ravni. Sve to, osim onoga što je stvorila majka priroda, stvorio je čovek, pojedinac, ili zajedno sa drugim ljudima. Stvarao je to da bi zadovoljio svoje osnovne prirodne, biološke potrebe, da bi se odbranio od divljih zveri, od drugih ljudi, koji su hteli da mu uzmu život ili imovinu, da bi odbranio svoju nejač, napravio sebi krov nad glavom i iz drugih razloga. Međutim, stvarao je ne samo radi svojih materijalnih, već i radi duhovnih potreba, da bi se pojedinačno ili zajedno sa drugim ljudima veselio, radovao, proslavljao, ostavljao novim generacijama tragove o sopstvenom životu i postojanju, da bi stvarao umetnička dela; drugim rečima – da bi život učinio lepšim, zabavnijim i radosnijim.

A onda, kako se razvijali ljudsko znanje i iskustvo, kako je čovek unapređivao svoje radne veštine, upoznavao druge ljude, saznavao njihova radna i životna iskustva, kako su se potrebe i vidici čoveka sve više širili, jednog dana on je postavio sebi pitanje – kako ne ostati na istom, kako ne koristiti neku alatku stotinama godina, bez ikakvih promena i inovacija, kako razvijati svoja znanja i iskustva ili – savremenim ekonomskim rečnikom rečeno – kako unapređivati sopstvenu, individualnu produktivnost i kvalitet rada, kako biti bolji danas nego juče, a kako u časnoj utakmici biti bolji od drugih, nadmašiti samog sebe? To pitanje danas ima veliki broj formi, a među njima je jedna od najpoznatijih i najčešće korišćenih formi olimpijski slogan – *Brže, više, jače*. Najvažnija u svemu je činjenica da to nije bilo samo pitanje za jednokratnu upotrebu. To pitanje, a naravno, i traganje za odgovorom na njega, nalazili su se pred licem svih generacija, a svakako će se kao izazov nalaziti i pred novim. Pitanje koje je čovek postavio pred sebe onog momenta kada je postajao svesno, moralno, društveno biće označilo je istorijski početak novog doba, pitanje koje savremena naučna misao, ali i savremena civilizacija u celini definišu kao pitanje ljudskih resursa.

Gledajući ljudsko društvo kroz istorijsku prizmu, kao kretanja ljudi i događaja kroz vremensku dimenziju, možemo uočiti da sve epohe, svi segmenti istorijskog razvoja, svi oblici političkog, ekonomskog i socijalnog uređenja društva imaju jedan zajednički imenitelj. U suštini, on se može definisati na sledeći način – ljudski resursi, koje još zovemo i ljudski potencijal, radna snaga, ljudski kapital, čime se izražavaju različiti ekonomski, politički, moralni stavovi prema ovoj kategoriji, uvek je predstavljao izoštrenu sliku stanja u jednom društvu. Drugim rečima, društvo je bilo dobro u onoj meri u kojoj su se ljudi osećali slobodnim i srećnim, ali ne po nekim propisanim

standardima od strane vlasti, već prema svojim unutrašnjim osećanjima. Taj kriterijum ostaje ključni i u vremenu čiji smo svedoci. Istorija, kao „magistra vitae”, uči nas i podseća da su sreća i sloboda pojedinca bile uvek u direktnoj srazmeri sa srećom i slobodom društvene zajednice kojoj je pojedinac pripadao. Što je više pojedinaca prepoznavalo puteve svoje lične slobode, to je iz svakoga od njih izlazila veća količina stvaralačke energije, a ta pojedinačna stvaralačka snaga pojedinaca povezivala se u višestruko veću snagu zajednice. Zato se razvoj, kao i aktuelno stanje ljudskih resursa mogu sagledavati samo u okviru ukupnih društvenih zbivanja. U taj kontekst neophodno je staviti i pitanja bezbednosti, kao i svih onih koji se posredno ili neposredno bave pitanjima bezbednosti, što nauka zvanično zove *ljudski resursi u bezbednosti*.

Na taj način se, u suštini, definiše polazna tačka za analizu ljudskih resursa u oblasti bezbednosti, kroz poređenje radi identifikovanja zajedničkih imenitelja, ali i specifičnih parametara i standarda za kritičko, objektivno sagledavanje stanja i realnih kapaciteta ljudskih resursa u oblasti bezbednosti.